

корпоративність; 3) домінуюча роль «публічного права»; 4) усна форма вираження правових норм, що давало деколи змогу трактування їх на користь певної сторони конфлікту; 5) консерватизм; 6) обрядовість [8].

Список використаних джерел

1. Бедрій М. М. До питання про типологію українського звичаєвого права / М. М. Бедрій // Право і суспільство. – 2012. – № 1. – С. 44-48.
2. Грозовський І. Козацьке право / І. Грозовський // Право України. – 1997. – № 6. – С. 76-80.
3. Іванов В. М. Історія держави і права України: підручник. / В. М. Іванов. – К.: КУП НАНУ, 2013. – 892 с.
4. Захарченко П. П. Історія держави та права України: навч. посіб. для дист. навч. / П. П. Захарченко. – К.: Університет «Україна», 2005. – 208 с.
5. Макаренко О. В. Злочини і покарання в праві Української Гетьманської держави 1648–1657 рр.: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. В. Макаренко. – К.: Національна Академія Внутрішніх справ, 2011 – 219 с.
6. Підберезних І. Є. Правова система в козацькій державі другої половини XVII-XVIII ст. у вітчизняній історичній науці другої половини XIX-XX ст. / І. Є. Підберезних // Економіка. Фінанси. Право. – 2007. – № 4. – С. 24-27.
7. Ухач В. З. Історія держави і права України: навчальний посібник (конспекти лекцій) / В. З. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2015. – 378 с.
8. Ухач В. З. Особливості формування та характерні риси звичаєвого права запорізьких козаків / В. З. Ухач. Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції з різними юридичними напрямками. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=969.

Колодійчук Н.Р.

студент I курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри теорії та

історії держави і права ТНЕУ

Баран А.В.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

На теперішній час Україна перебуває на етапі формування громадянського суспільства. Широке залучення громадськості до формування та реалізації державної політики передбачається в побудові нової системи влади. Якщо порівнювати минуле та теперішнє, то сьогодні громадянське суспільство заявило про себе в повний голос і почало впливати на прийняття найважливіших рішень в Україні.

Проблема громадянського суспільства розглядається в різних аспектах величезною кількістю науковців, а саме : Волковою О., Костюком Т., Череватюк В., Калінічевою Г., Киридон А., Циброю М. та ін.

Проблема розбудови громадянського суспільства в Україні є життєво

необхідною з огляду на необхідність досягнення суспільної злагоди, єдності процесів підвищення рівня життя українського народу та досягнення сучасних гуманітарних стандартів розвинутих країн [1].

Кожна держава – це не лише політичний інститут, основною функцією якого є генерування та прийняття законів у внутрішній політиці та розробка стратегії ведення зовнішньої політики. Держава – це передовсім її громадяни, суспільство. Саме воно перетворює державу на життєздатний організм та ефективну систему взаємодії інститутів. Рівень політичної свідомості, культури та активності громадян є прогностичним показником рівня та перспектив розвитку держави, можливості встановлення в ній того чи іншого політичного режиму [2, с. 35].

Становлення громадянського суспільства правової держави має історичний характер, а їх функціонування обумовлено життєвими інтересами потребами, як суспільства в цілому, так і окремих соціальних груп.

Поняття «громадянське суспільство» походить від політичних традицій давньоримської республіки. У давньому Римі «*civilis societas*» означало об'єднання вільних людей у державу (*civitas*), яка підкоряється встановленим законам (*juscivile*) і має своєю метою захист спільних інтересів своїх громадян (*civis*). Виходячи з цього, можна сказати, що громадянське суспільство розумілося таким, що є державно організованим і підпорядкованим законам. Через те, що кожен громадянин входив до складу держави римського народу, суттєвої різниці між державою і суспільством римляни не бачили [3, с. 36].

З часом поняття «громадянське суспільство» набуває суттєво нового значення і розуміння. Так, громадянське суспільство починає трактуватися як штучне утворення, стан міжлюдських відносин, який не є наслідком природи, а є наслідком свідомого втручання в міжлюдські відносини, а саме результатом «суспільної угоди», завдяки якій люди виходять з «природного стану». Внаслідок цієї «суспільної угоди» виникає громадянське суспільство в широкому значення цього поняття: суспільство громадян, до складу якого входить і держава [3, с. 36].

Зауважимо, що в Україні розвиток демократичних традицій тісно пов'язаний з її історичним розвитком і має свою специфіку. Виходячи з особливостей історичного розвитку, громадянська ідея в Україні підпорядковувалася або соціальній, або національній ідеї, оскільки українці постійно виборювали власну незалежність. З огляду на багатовікову вітчизняну історію є очевидним, що демократичні традиції в Україні реалізовувалися залежно від того, під владою якої держави перебували українські землі [4, с. 2].

Активне, впливове й розвинене громадянське суспільство є важливим елементом будь-якої демократичної системи. Потреба держави в активній та ефективній співпраці із суспільством зумовлена необхідністю створення сприятливих умов для реалізації та захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина, функціонування

правової держави, різноманітних форм демократії, взаємодії громадянської з органами державної влади, в тому числі участі у формуванні та реалізації державної політики.

Будучи сферою вияву та реалізації інтересів вільних громадян, громадянське суспільство відіграє одну з ключових ролей у впровадженні важливих суспільних змін та належного врядування, в участі громадянської в управлінні державними справами, розробленні й реалізації ефективної державної політики у різних галузях, утвердженні підзвітної та відповідальної правової держави, розв'язанні політичних, соціально-економічних та гуманітарних проблем [2, с. 35].

Сьогоднішня ситуація в Україні показує, що потрібно опиратися, передусім, на власні сили, на організовану українську громадянську. Це вимагає остаточної відмови від практики формалізованих та імітаційних взаємин між державою та громадянським суспільством. Нових підходів потребує і теоретичне обґрунтування природи та можливостей громадянського суспільства. Необхідне усвідомлення того, що формування громадянського суспільства є невіддільним від становлення політичної нації, й ці процеси мають відбуватися паралельно [3, с. 38].

Важливим кроком для становлення громадянського суспільства в Україні був Указ Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» № 68/2016 від 26 лютого 2016 року. Зокрема, у частині «Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки» цього указу вказано, що «взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадянською залишається малоефективною через недостатню прозорість діяльності цих органів та забюрократизовані процедури такої взаємодії, низький рівень взаємної довіри» [5]. В указі також вказано мету та принципи «Стратегії». Метою є «створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, налагодження ефективної взаємодії громадянської з органами державної влади, органами місцевого самоврядування на засадах партнерства, забезпечення додаткових можливостей для реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, задоволення суспільних інтересів з використанням різноманітних форм демократії участі, громадянської ініціативи та самоорганізації». Вважаємо, що це досить хороше пояснення мети через те, що в ній містяться найважливіші проблеми сьогоденної ситуації в країні.

Стратегія базується на таких основних принципах, які можна трактувати наступним чином:

— «пріоритету прав і свобод людини і громадянина», що власне є основним у функціонуванні нашої держави за Конституцією України;

— «верховенства права» - безперечно, ніщо і ніхто не може ставити свої принципи вище, аніж право;

— «прозорості, відкритості та взаємовідповідальності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та організацій

громадянського суспільства», саме це потребує сьогоденна політика;

— «політичної неупередженості і недискримінації стосовно усіх видів організацій громадянського суспільства»;

— «забезпечення конструктивної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства»;

— «сприяння залученню громадськості до процесів формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення» що дозволить саме народу бути творцем своєї держави і порядку в ній [5].

Проаналізувавши норми даного Указу можна стверджувати, що сприяння розвитку громадянського суспільства можливе, якщо державі вдасться виконати поставлені перед нею завдання.

Отже, громадянське суспільство – це система незалежних від влади суспільних інститутів, що функціонують на демократичних засадах, яка вступає з владою у економічні, соціальні, культурні, духовні, правові і політичні відносини.

Список використаних джерел

1. Волкова О. М. Громадянське суспільство: український контекст / О. М. Волкова // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2014. – № 2. – С. 24-28.

2. Костюк Т. Політико-правові аспекти встановлення ефективної взаємодії держави / Т. Костюк // Віче. – 2015. – С. 34-37. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/5027/>

3. Череватюк В. Б. Громадянське суспільство як модель взаємовідносин людини та держави: від історії до сучасності / В. Б. Череватюк, Ю. Є. Олексієнко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2014. – № 2. – С. 35-40.

4. Калінічева Г. Європейський цивілізаційний вимір розбудови громадянського суспільства в Україні / Г. Калінічева // Віче. – 2010. – С. 2-4.

5. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Указ Президента України № 68/2016 від 26 лютого 2016 року. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>